

APHODIUS (CHILOTHORAX) CONSPURCATUS (LINNÉ, 1758)
(COLEOPTERA - SCARABAEIDAE) - NOVÝ DRUH PRO ČESKOSLOVENSKO

APHODIUS (CHILOTHORAX) CONSPURCATUS (LINNÉ, 1758)
(COLEOPTERA - SCARABAEIDAE) - EINE FÜR DIE TSCHECHOSLOWAKEI NEUE ART

Ladislav Mencl

Z rodu *Aphodius* podrodu *Chilothorax* Motsch. bylo zjištěno v ČSSR 5 druhů, v roce 1972 jsem ve větším počtu exemplářů našel v Polabí další - *A. (Ch.) conspurcatus* (L.). Tento druh je znám hlavně ze severní části Evropy (nejblíže v sev. Německu), z Anglie, Francie a také ze severní Itálie.

Lokalita se nalézá u Kladruhu nad Labem ve východních Čechách a má patrně vztah ke zdejšímu chovu koní. Je jí jižní část lesního komplexu sousedícího s pastvinami. Půda je zde lehká, písčitá, porost tvoří převážně borovice. V tomto lese, stejně jako na pastvinách, se téměř celoročně pohybují koně, z čehož plyne stálé zásobování koprofágních Scarabaeidů potravou. Sbírám zde od podzimu roku 1971. V tabulce č. 1 uvádím počet exemplářů jednotlivých druhů ve vzorcích koňského trusu, v nichž byl nalezen též *A. (Ch.) conspurcatus* (L.).

Z tabulky č. 1 vyplývá, že u tohoto druhu přezimují imaga vyvinutá z vajíček nakladených na jaře předchozí generací. Část přezimujících imag napadá ještě na podzim koňský trus, druhá část přezimuje zřejmě bez předchozího žíru, jak tomu odpovídá jen malý počet zjištěných jedinců. Přezimovaná imaga se objevují již koncem zimy, ihned po oteplení. (V roce 1972 zde začal výskyt koprofágních Scarabaeidů kolem 15.3., před tímto datem nebyl na čerstvějších exkrementech zjištěn žádný exemplář.) Výskyt na jaře trvá necelý měsíc, podzimní výskyt počíná v říjnu a trvá do silnějších mrazů.

Výskyt tohoto druhu jsem se pokusil lokalizovat i přesněji a zjistil jsem jej zatím jen na jmenovaném místě o rozsahu cca 3,5 x 1,5 km. Druh se zde jeví jako vázaný na lesní prostředí, pouze jeden nálezy byl učiněn na pastvině, ale zřejmě jen proto, že v lesní části nebyl dostatek vhodného koňského trusu.

Výskyt *A. (Ch.) conspurcatus* L. na lokalitě Kladruhy nad Labem lze vysvětlit nejnázorněji na základě zavlečení a zdomácnění, jak připouští i TESÁŘ.

Způsob zavlečení lze objasnit po seznání historie chovu koní v kladrubském hřebčíně a jeho vztahu k ostatním evropským hřebčínům. Založen byl roku 1579, roku 1757 vyhořel a byl zrušen, jako náhrada byl založen hřebčín v Kopčanech (1765) a byli tam chováni původní koně kladrubští a také koně angličtí. Roku 1771 byl kladrubský hřebčín opět obnoven a do konce roku 1826, kdy byl kopčanský hřebčín zrušen, tam přešel veškerý chovný materiál z Kopčan. V Kladrubech však angličtí koně vyhynuli a v polovině 19. století byl dovezen nový chovný materiál.

Tab. 1. Přehled zastoupení jednotlivých druhů koprofágních Scarabaeidů ve vzorcích koňského trusu, v nichž byl zjištěn *A. (Ch.) conspurcatus* (L.).

Taf. 1. Übersicht einzelner koprophagen Scarabaeidae - Arten in Pferdemistproben, in welchen *A. (Ch.) conspurcatus* (L.) festgestellt wurde.

Druh	Datum sběru									
	18.3.		23.3.		31.3.		28.10.		9.12.	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
<i>Geotrupes</i>										
<i>spiniger</i> Marsh.									1	25,0
<i>stercorarius</i> L.	1	0,2								
<i>Onthophagus</i>										
<i>fracticornis</i> Preyss.	2	0,4								
<i>Aphodius</i>										
<i>subterraneus</i> L.	2	0,4								
<i>sticticus</i> Panz.							2	3,2		
<i>conspurcatus</i> L.	20	4,3	2	3,0	5	3,2	7	11,2	1	25,0
<i>distinctus</i> Müll.	31	6,7	5	7,5	43	25,4				
<i>contaminatus</i> Herbst							1	1,6	2	50,0
<i>prodromus</i> Brahm	321	69,8	55	83,5	122	66,2	25	39,0		
<i>paracoenosus</i> Balth. et Hrub.	2	0,4								
<i>fimeticus</i> L.	30	6,5	2	3,0	1	0,6				
<i>ater</i> De Geer					1	0,6				
<i>foetidus</i> Fabr.	14	3,0	2	3,0	4	2,4	29	45,0		
<i>nemoralis</i> Er.	33	7,2								
<i>corvinus</i> Er.					1	0,6				

Do této doby by pak bylo možné datovat zavlečení Aphodius conspurcatus (L.) z míst původního výskytu v Anglii. Ovšem již koncem 18. století byli také dováženi koně z Dánska do Kladrub a i do Lipicce u Terstu v sev. Itálii a roku 1811 byli dovezeni koně z Holandska. K zavlečení mohlo dojít i v této době. Výměnou koní mezi Kladruby nad Labem a Lipicci lze vysvětlit i výskyt v severní Itálii.

Za revizi dokladových exemplářů srdečně děkuji RNDr. Z. Tesařovi, CSc. Dokladové exempláře jsou v jeho a mé sbírce.

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die Art Aphodius (Ch.) conspurcatus (L.) wurde bei Kladruby n.L. in Ostböhmen festgestellt. Es handelt sich wohl um Überbleibsel einer ursprünglich grösseren Verbreitung, oder aber um ein Einschleppen mit Pferdetransporten in das berühmte Kladruher Gestüt, das in 1579 gegründet wurde. Die Art kommt im Frühling und Herbst vor.

L i t e r a t u r a

Balthasar V., 1964: Monographie der Scarabaeidae und Aphodiidae der palaearktischen und orientalischen Region, Band III.

Lerche F., 1956: Starokladrubský kůň

Tesař Z., 1957: Fauna ČSR, Lamellicornia II. (Laparosticti)

Adresa autora (Adresse des Autors):

Ladislav Menci

Tyršova 169

281 26 Týnec n.L.